

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

Clasele V-VIII

CULTUL UNITARIAN

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie – cultul unitarian* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a, învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar – în conformitate cu *Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial* aprobate prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016.

Programa disciplinei *Religie* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului gimnazial, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Structura programei școlare de Religie include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului la ora de *Religie* pe parcursul întregului învățământ gimnazial. Acestea contribuie în mod direct la realizarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, reflectă în mod adecvat specificul domeniului educației religioase și reprezintă o etapă formativă superioară în raport cu competențele dezvoltate pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe durata unui an școlar. Acestea sunt adecvate la nivelul de dezvoltare al elevilor, au rol în orientarea evaluării performanței acestora și oferă cadrul pentru proiectarea demersului didactic.

Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de profesori. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală și informală, vizează activitatea elevilor (nu a profesorului) și au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

Conținuturile învățării constituie decupaje didactice relevante, necesare elevilor pentru dobândirea competențelor specifice. La nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină, elemente de morală religioasă aplicată și aspecte de viață comunitară.

Sugestiile metodologice oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei și includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului didactic, precum și elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare și la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaștere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare).

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Religiei*, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**
- 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**
- 3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a V-a
<p>1.1. Analizarea elementelor conotative ale limbajului religios</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții pentru explicarea, definirea unor termeni, noțiuni/expresii religioase- exerciții pentru recunoașterea elementelor conotative ale limbajului religios aplicând metodele gândirii critice (ex. Copacul ideilor, tehnica ciorchinelui)- utilizarea diagramei Venn pentru identificarea și înțelegerea deosebirilor și asemănarilor diferitelor tipuri de texte- elaborarea de scurte comentarii și rezumate ale unor texte date, pentru identificarea și înțelegerea sensului conotativ al textului biblic și a elementelor textuale (stil, termeni, perspectivă)- definirea unor expresii și concepte referitoare la Geneză, pe baza unor texte din mitologie- realizarea de interpretări ale termenilor din textele biblice despre Geneză (sens propriu/sens figurat), prin metodele gândirii critice <p>1.2. Utilizarea termenilor specifici religiei și istoriei religiei în diferite situații de comunicare orală și scrisă</p> <ul style="list-style-type: none">- alcătuirea unui dicționar explicativ cu termenii învățați, pe parcursul anului școlar- explicarea unor concepte prin exerciții de completare, de continuare a unor enunțuri, de interpretare a unor concepte din domeniul religiei și istoriei religiei prin metode diferite (ex. metoda cubului)- redactarea de scurte compuneri pe baza unui plan dat sau scurte prezentări orale pe temă dată utilizând termenii specifici religiei și istoriei religiei <p>1.3. Analizarea comparativă a unor concepte, principii moral-religioase și forme de exprimare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții pentru identificarea diferitelor surse de documentare individuală și/sau în grup pe tema unor concepte și principii moral-religioase- lectura unor texte literare (povești, legende) pentru identificarea unor concepte moral/religioase aplicând diferite strategii de lectură și sisteme interactive de notare (ex. S.I.N.E.L.G.)- realizarea de comparații între diferite forme de credință sau diferite forme de superstiții, folosind surse electronice și multimedia- exerciții de analiză a ipotezelor științifice despre Geneză folosind surse diferite (texte informative, electronice, materiale multimedia), cu aplicarea a diferite strategii de lectură- identificarea caracteristicilor diferitelor tipuri de texte (biblic, informativ/științific, mitologic, istoric)- redactarea unor scheme conceptuale pe baza lecturii textelor citite (ex. stabilirea succesiunii evenimentelor Genezei, schema narativă, organizatori grafici, scheme pentru compararea textelor biblice, mitologice, informative/științifice cu schema Genezei)- participarea la discuții de grup pe tema relației dintre mitologie și realitatea istorică

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a V-a
<p>2.1. Definirea sensului și importanței crezului unitarian pentru viața creștinului</p> <ul style="list-style-type: none">- participarea la discuții de grup pe tema Crezului unitarian, pentru înțelegerea conceptelor, principiilor- exerciții de descriere și interpretare a Crezului unitarian în diferite tipuri de texte (text informativ/explicativ, text liric, prezentare facebook, scrisoare)- elaborarea de scurte scrieri reflexive (cvintet, eseu) pe tema rolului și importanței Crezului unitarian <p>2.2. Susținerea importanței de a aparține la o comunitate religioasă în plan personal și social</p>

Clasa a V-a

- realizarea unor jocuri de rol pentru înțelegerea și interpretarea conceptului de „comunitate” și a formelor acesteia
- participarea la discuții pe tema comunității religioase (elemente definitorii, obiceiuri, ceremonii)
- elaborarea de scurte prezentări, în scris sau oral, referitoare la o ceremonie religioasă de la nivelul comunității
- aplicarea unor strategii interactive (învățarea aventură, minianchete) pentru a investiga opinia oamenilor și atitudinea lor față de importanța apartenenței la o comunitate religioasă

3. Raportarea experiențelor în viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a V-a

3.1. Prezentarea semnificației caracterului personal al credinței

- participarea la controversă creativă sau dezbateri pe teme principale studiate (caracterul personal al credinței, Geneza)
- elaborarea în echipă a unui microproiect pe tema modalităților de exprimare a credinței în viața personală
- realizarea de discuții cu colegi și adulți (părinți, alți membri ai comunității) pe tema caracterului personal al credinței

3.2. Recunoașterea diversității și a importanței cooperării cu ceilalți pentru rezolvarea unor probleme teoretice și practice

- participarea la liturghii ale propriei confesiuni sau ale altor confesiuni
- vizitarea bisericilor altor confesiuni existente la nivelul comunității, cu scopul identificării unor elemente de specificitate
- Implicarea în discuții pe tema: *cu toți suntem copii lui Dumnezeu*
- participarea la activități de învățare prin cooperare (lectura în perechi, interviu direct despre credință, racapitulare prin rotație, cvartet, metoda mozaicului, învățare reciprocă) pentru identificarea și înțelegerea deosebirilor și asemănărilor dintre diferite forme de credință

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi *
Modalitățile de cunoaștere a lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Formele credinței laice (credința omului primitiv) • Formele primitive ale credinței • Relația dintre mitologie și realitatea istorică (diferența dintre mitologie și realitatea istorică; mitologia popoarelor antice) • Formele superstițiilor (credința în spirite bune și rele, în semne prevestitoare; teama față de necunoscut; aspecte specifice) • Divinitățile antice (divinitățile culturilor antice: divinitățile mesopotamiene, egiptene, grecești și romane) • Credința în Dumnezeu (credința; credința în persoana proprie, ca parte a lumii create; credința în semeni, ca părți ale lumii create; credința în bunul Dumnezeu, Tatăl Nostru; credința în putere, energie și viață)
Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Concepțiile biblice ale Genezei (relatările biblice despre Geneză; mesajul biblic al Genezei) • Concepțiile științifice ale Genezei (evoluționismul; evoluția vieții pe Pământ) • Concepția unitarienilor despre Geneză (diferența dintre lumea vizibilă și invizibilă, rolul evoluției în lumea creată)
Atitudinea omului creat față de Dumnezeu și de semeni	<ul style="list-style-type: none"> • Formele monoteismului (religiile avraamice: iudaismul, creștinismul, islamul) • Formele politeismului (religiile politeiste din antichitate; religiile politeiste contemporane)
Viața comunității unitariene	<ul style="list-style-type: none"> • Crez (contextul istoric al apariției Crezului unitarian; elementele crezului: Dumnezeu, Iisus, Duhul Sfânt, Biserica Unitariană, iertarea păcatelor și viața eternă) • Ceremonii (ceremoniile legate de viața lui Iisus) • Confirmare (ceremonii de inițiere antice; ceremoniile de inițiere creștine; ceremonia de inițiere unitariană)

* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a VI-a

1.1. Analizarea elementelor conotative ale textelor biblice

- exerciții de explicare și definire a unor termeni din Noul Testament (parabolă, simbol, apostol, ucenic)
- utilizarea diagramei Venn pentru identificarea și înțelegerea deosebirilor și asemănarilor diferitelor tipuri de texte biblice
- elaborarea în echipă a unor scurte eseuri de analiză a parabilelor biblice studiate (Pilda fiului risipitor, Pilda samarineanului milostiv)

1.2. Identificarea codurilor specifice textului biblic, cu scopul de a transmite idei și opinii în diferite situații de comunicare orală și scrisă

- lectura unor texte din Biblie privind rolul dascălilor (de exemplu, Chemarea lui Moise, chemarea judecătorilor, chemarea profeților, chemarea ucenicilor)
- realizarea de analize comparative parabolă literară – parabolă din Biblie (de exemplu, Pilda fiului risipitor – Juhász Gyula: A tékozló fiú)
- analiza unor studii de caz pe tema: discipolii din Biblie și în viața laică
- exerciții de comunicare orală și scrisă utilizând termenii învățați

1.3. Identificarea asemănarilor și a deosebirilor între normele etice contemporane și poruncile biblice

- exerciții de analiză comparativă a asemănarilor și a deosebirilor între normele etice contemporane și poruncile biblice
- analiza unor studii de caz referitoare la situații de respectare/incălcare a unor norme etice contemporane sau porunci biblice
- identificarea a diferite surse de documentare individuală și/sau în grup pentru a cunoaște normele etice contemporane și poruncile biblice
- realizarea de tabele cronologice/hărți conceptuale/scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la norme și porunci

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VI-a

2.1. Evidențierea diferenței dintre cunoașterea unor reguli etice/porunci și asimilarea/aplicarea acestora

- participarea la conversații pe tema etapelor de asumare a unor norme, reguli
- exerciții de grup pe tema construirii unui cod de reguli pentru copii și tineri în diferite contexte de viață (școală, familie, societate)
- analiza critică a unor situații concrete privind asimilarea regulilor etice, din viața de zi cu zi a elevilor
- exerciții de analiză a procesului deciziei, pe baza unor situații concrete de luare a deciziilor

2.2. Identificarea consecințelor abaterii de la regulile etice/poruncile biblice în plan personal

- analiza în grup a unor studii de caz, reale sau imagine, care să ilustreze abaterea de la regulile etice/poruncile biblice și posibilele consecințe
- exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la aplicarea regulilor etice/a poruncilor biblice, utilizând metode și tehnici diverse (de exemplu, alegere duală/ multiplă; tehnici interactive – „Cubul”, joc didactic „Cred.../Pentru că.../În consecință...”)
- implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă...”, „Ce s-ar întâmpla dacă...”)

3. Raportarea experiențelor în viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VI-a
<p>3.1. Analizarea responsabilităților față de sine și de comunitate în viața dascălilor/profeților în Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor scheme conceptuale, pe baza lecturii textelor privind rolul și responsabilitatea dascălului în viața comunității - exerciții de formulare de argumente privind rolul și responsabilitatea unui dascăl/profet în viața comunității - elaborarea de microproiecte de grup cu tema: „Dascăli/Profeți din Biblie”, utilizând surse variate de informare <p>3.2. Analizarea modurilor de manifestare a diversității religioase și culturale la nivelul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de microanchete sau investigații privind interpretarea „discipolatului contemporan” - identificarea unor surse variate de informare privind modul de manifestare a credinței despre Isus la alte culte - realizarea de colaje, postere, pliante, mesaje-cheie cu rol de exemplificare a diversității la nivelul comunității, utilizând tehnici variate (de exemplu, texte biblice, imagini, fotografii, desene) - analizarea unor studii de caz pe tema diferitelor confesiuni care există la nivelul comunității, prin evidențierea similitudinilor sau specificității de ordin cultic, ritualic

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi *
Modalitățile de cunoaștere a lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Tipuri de texte biblice (texte narative, narațiuni alegorice, parabole, pilde) • Evenimentele vieții lui Iisus (nașterea, botezul, răstignirea lui Iisus) • Parabolele lui Iisus: evenimente, dialoguri (pilda semănătorului; pilda fiului risipitor; pilda samarineanului milostiv; pilda talanților) • Simbolurile lui Iisus: părinte, stăpân (simbolurile părinte și tată în învățătura lui Iisus; Tatăl Nostru; rolul rugăciunii în viața omului) • Împărăția lui Dumnezeu (pildele lui Iisus privind Împărăția lui Dumnezeu; Dumnezeu Tatăl; bunul gospodar) • Dumnezeu este duh (Conceptia unitariană despre Duhul Sfânt; învățătura lui Iisus despre Duhul Sfânt)
Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Categoriile de dascăli din Vechiul Testament și învățătura lor (Moise; judecătorii; profeții) • Dascălii Noului Testament și învățătura lor (Iisus; apostolii) • Perspectiva diacronică (texte narative din Biblie referitoare la rolul și importanța dascălilor din Vechiul și Noul Testament)
Atitudinea omului creat față de Dumnezeu și față de semenii săi	<ul style="list-style-type: none"> • Pildele biblice privind înșelăciunea (Pilda lui Iacov; Pilda administratorului nedrept) • Pildele biblice privind ajutorul reciproc (Pilda samarineanului milostiv; Pilda tânărului bogat) • Diferența dintre înșelăciune și ajutorul reciproc (situații concrete din viața cotidiană privind înșelăciunea și ajutorul reciproc)
Viața comunității unitariene	<ul style="list-style-type: none"> • Norme etice (normele etice contemporane; poruncile biblice; consecințele abaterilor de la normele etice în plan personal și social; atitudinea față de sine și față de ceilalți) • Personaje istorice/biblice ca modele pentru înțelegerea față de sine, de comunitate, de Dumnezeu (Amos; Isaia; Ieremia; Daniel; Iisus) • Rolul tinerilor în Biserică (voluntariatul; participarea la acțiuni de ajutorare a nevoiașilor) • Rolul asociațiilor de caritate (asociații caritabile creștine; formele participării la acțiunile organizațiilor caritabile)

* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a VII-a
<p>1.1. Prezentarea unor fapte și evenimente din istoria bisericii</p> <ul style="list-style-type: none">- realizarea de scurte compuneri pe tema vieții și rolului ierarhilor Bisericii Unitariene, utilizând diferite surse de informare- analiza comparativă a activității unora dintre ierarhii Bisericii Unitariene- participarea la discuții pe tema rolului ierarhilor Bisericii Unitariene în dezvoltarea comunității unitariene <p>1.2. Utilizarea termenilor specifici istoriei bisericii în diferite situații de comunicare orală și scrisă</p> <ul style="list-style-type: none">- realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, hărți conceptuale, scheme narrative, rețeaua personajelor) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la evenimentele importante din viața bisericii- realizarea unui plan de dezbatere pe tema unui eveniment din viața bisericii, utilizând termenii și sintagmele specifice istoriei bisericii- explicarea unor concepte istorice, prin exerciții de completare a unui text lacunar, de continuare a unei povestiri <p>1.3. Analizarea diacronică și comparativă a principiilor religioase protestante</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de analiză comparativă a principiilor religioase protestante- exerciții de sistematizare a informațiilor despre principiile religioase protestante, prin aplicarea metodei de învățare „Știu/vreau să știu/am învățat”- stabilirea de corespondențe între principii religioase din trecut și din prezent- exerciții de comparare pentru identificarea caracteristicilor comune ale religiilor protestante (diagrama Venn, scheme comparative, demonstrația)

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VII-a
<p>2.1. Descrierea unor obiceiuri și reguli moral-religioase caracteristice unor comunități și popoare din diferite epoci</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții pentru identificarea diferitelor surse de documentare privind obiceiurile și regulile moral-religioase ale diferitelor epoci- realizarea unor axe cronologice, scheme diacronice privind obiceiurile și regulile moral-religioase ale diferitelor epoci- elaborarea unor scheme conceptuale, pe baza lecturii unor texte, privind relația poruncilor biblice cu obiceiurile și regulile moral-religioase ale diferitelor epoci (schemă explicativă, causală) <p>2.2. Evaluarea consecințelor abaterii de la normele moral-religioase, în plan personal și social</p> <ul style="list-style-type: none">- problematizarea unor situații concrete pentru analiza aspectelor pozitive și negative ale abaterilor de la normele moral-religioase, în perspectivă diacronică- participarea la dezbaterile unor situații concrete din viața cotidiană, cu evidențierea consecințelor abaterii de la normele moral-religioase în plan personal și social- participarea la dialoguri pe tema actualității unor porunci biblice, în relație cu normele etice

3. Raportarea experiențelor în viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VII-a
<p>3.1. Susținerea necesității și importanței ceremoniilor în viața personală și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la conversații privind importanța ceremoniilor în plan personal și social, cu exemplificări din viața personală a elevilor - exerciții de construire de argumente pentru susținerea importanței ceremoniilor în viața personală și a comunității (de exemplu, linia valorilor, dezbateră de tip panel) - exerciții de analiză comparativă a principiilor religioase ale cultelor protestante privind ceremoniile <p>3.2. Argumentarea nevoii de rezolvare pașnică a situațiilor conflictuale în viața adolescenților și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor microinvestigații privind problemele, nevoile, interesele adolescenților - analizarea unor studii de caz cu rol de exersare a rezolvării conflictelor: identificarea problemei, găsirea soluțiilor, negocierea, formele cooperării - participarea la dezbateri pe tema unor situații-problemă din viața adolescenților (interacțiunea observată, controversa creativă)

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi *
Modalitățile de cunoaștere a lui Dumnezeu	<p>Învățătura ierarhilor unitarieni despre Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dávid Ferenc (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Heltai Gáspár (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Enyedi György (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Szentábrahádi Lombárd Mihály (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Lázár István (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Kriza János (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Ferencz József (viața și activitatea episcopului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Brassai Sámuel (viața și activitatea profesorului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Berde Mózes (viața și activitatea binefăcătorului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Orbán Balázs (viața și activitatea istoricului; învățătura lui despre Dumnezeu) - Balázs Ferenc (viața și activitatea preotului; învățătura lui despre Dumnezeu)
Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Poruncile biblice privind comportamentul față de Dumnezeu și față de semenii (Decalogul; învățătura lui Iisus despre iubirea față de Dumnezeu și față de semenii) • Obiceiuri și reguli moral-religioase în diferite epoci (Antichitate, Evul Mediu, epoca modernă, epoca contemporană) (cauzele istorice ale aparițiilor regulilor și obiceiurilor moral-religioase; obiceiuri și reguli mesopotamiene, egiptene, grecești și romane; reguli în Evul Mediu, în epoca modernă și contemporană) • Formele abaterilor de la norme (reguli și norme contemporane; cauzele abaterilor de la norme; consecințele negative și pozitive ale abaterilor de la norme)

Domenii de conținut	Conținuturi *
Atitudinea omului creat față de Dumnezeu și față de semenii	<ul style="list-style-type: none"> • Interesele adolescenților și demnitatea umană (caracteristicile perioadei adolescenței; sentimente, motivații ale adolescenților; demnitatea umană din prisma afirmării adolescenților) • Situațiile conflictuale din familie (interesele adolescenților – interesele părinților: situații specifice de conflict) • Situațiile conflictuale din școală (tipuri de conflicte din școală: elevi-profesori, elevi-elevi) • Situațiile conflictuale din comunitate (tipuri de conflicte din cadrul comunității: interetnice, interreligioase, politice, personale) • Rezolvarea pașnică a conflictelor (identificarea problemei, găsirea soluțiilor, negocierea, formele cooperării, comunicarea asertivă)
Viața comunității unitariene	<p>Ceremoniile de inițiere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Botezul (botezul lui Iisus; formele botezului în diferite perioade ale creștinătății; evoluția istorică a ceremoniei botezului unitarian) • Confirmarea (ceremonii antice de inițiere; ceremonii creștine de inițiere; catehismul unitarian; ceremonia confirmării)

* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a VIII-a

1.1. Realizarea de comparații referitoare la codurile religioase specifice diverselor culte

- realizarea de scurte prezentări ale concepției unitariene, în forme variate (texte, afișe, înregistrări video) și utilizând diferite surse (biblice, științifice, literare)
- identificarea de asemănări și deosebiri între diferite culte de la nivelul comunității, pe baza conversațiilor cu reprezentanți ai acestora sau pe baza experienței personale a elevilor
- implicarea în conversații pe teme care solicită utilizarea limbajului religios (dezvoltare, autodezvoltare, naștere, viață eternă)

1.2. Compararea modurilor în care poate fi exprimat un mesaj religios (text biblic, științific, literar)

- lectura diferitelor tipuri de texte (biblice, științifice, literare), aplicând diferite strategii de lectură
- exerciții de scriere creativă pentru interpretarea pildelor biblice citite
- colaborarea în echipă pentru interpretarea unor metafore și a procedeelelor de metaforizare (pilda tânărului bogat)
- realizarea de prezentări ale lecturilor personale din anul școlar curent, cu relevanță pentru valorile moral-religioase (de exemplu, texte de literatură, texte biblice, texte științifice)

1.3. Analizarea relației dintre valorile transcendente și cele omenești

- exerciții de definire a unor termeni (adevărul etern, adevărul omului), stabilind corelații în context biblic și literar
- participarea la dezbateri pe tema valorilor (care sunt valorile actuale ale tinerilor, actualitatea valorilor transcendente)
- exerciții de comparare pentru identificarea asemănărilor și diferențelor dintre adevărul etern și adevărul omului

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VIII-a

2.1. Evaluarea importanței idealurilor în viața unui creștin

- participarea la discuții despre rolul idealurilor și al modelelor în viață: nevoia de idealuri/modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice și false modele
- organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au idealurile și modelele în luarea unor decizii personale la adolescenți
- exerciții de reflecție asupra propriilor opțiuni în formularea idealurilor
- participarea la întâlniri cu personalități din diferite domenii de activitate, ce pot avea rol de modele (de viață, de carieră)

2.2. Susținerea importanței asumării consecințelor deciziilor personale, în plan personal și social

- exerciții de analiză a procesului deciziei, pe baza unor situații concrete
- rezolvarea unor situații-problemă, cu accent pe predicția consecințelor deciziilor asumate
- exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare
- participarea la exerciții de reflecție pe tema relației dintre libertate și responsabilitate în asumarea deciziilor, în relație cu valorile moral-religioase

3. Raportarea experiențelor în viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Prezentarea argumentată a unor situații de acceptare a regulilor moral-creștine</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol despre situații- problemă privind aplicarea regulilor moral-religioase - exerciții de formulare de explicații cauzale și teleologice în relație cu valorile religioase (care este cauza comportamentului, „fac acest lucru, pentru că...) <p>3.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor activități de premiere între colegi, care să evidențieze implicarea personală în aplicarea/ practicarea unor valori moral-religioase (de exemplu, iubire, ajutorare, prietenie) - analizarea unor cazuri de comportamente în acord/dezacord cu valorile religioase, care să evidențieze importanța respectului pentru diversitatea religioasă - analizarea atitudinii unor personaje biblice pe tema crezului și ale fidelității

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi *
Modalitățile de cunoaștere a lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Porunca divină din Geneză (în grădina Edenului; armonia lumii create; omul, cunoscătorul binelui și al răului; păcatul și pedeapsa) • Responsabilitățile omului față de Dumnezeu (ocrotirea lumii create; omul, colaboratorul lui Dumnezeu) • Pilda tânărului bogat (circumstanțele rostirii pildei; personajele pildei; atitudinea lui Iisus față de legea Vechiului Testament; comportamentul tânărului; comportamentul lui Iisus) • Adevărul etern – adevărul omului (adevărul etern – adevărul Domnului; deosebiri dintre adevărul etern și adevărul omenesc) • Pilda lucrătorilor viei (circumstanțele rostirii pildei; personajele pildei; comportamentul stăpânului; comportamentul lucrătorilor; învățătura lui Iisus)
Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> • Crezul și fidelitatea din perspectiva învățăturilor biblice <ul style="list-style-type: none"> - Exemple biblice (Avraam; Moise; Iona; Iisus; apostolii Petru și Pavel) - Exemple istorice (Sfântul Ștefan; Sfântul Ladislau; Dávid Ferenc; Koncz Boldizsár) - Exemple proprii (fidelitatea părinților și ai înaintașilor față de credința unitariană; semnificația crezului în viața unui bun creștin)
Atitudinea omului creat față de Dumnezeu și față de semenii	<ul style="list-style-type: none"> • Personaje biblice ca idealuri (modele de comportament ale personajelor biblice în diferite situații de viață; asumarea valorilor transmise de către personajele biblice) • Înaintașii ca idealuri (arborele genealogic; asumarea valorilor familiale) • Starurile lumii moderne (conceptul starului; diferențele și asemănările dintre staruri și idealuri) • Analiza propriilor idealuri (relația atitudinii – idealuri, necesitatea idealurilor; criteriile proprii privind alegerea idealurilor; asumarea valorilor transmise de idealuri)
Viața comunității unitariene	<ul style="list-style-type: none"> • Suferință și bucurie (conceptele suferinței și ale bucuriei; conștiința; ocrotirea sufletului, bunătatea lui Dumnezeu) • Nașterea, moartea și viața eternă (limitele vieții umane; unitatea trup-suflet; paternitatea și bunătatea lui Dumnezeu)

* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, oferind idei și soluții posibile pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*.

Actuala programă școlară de *Religie* promovează principiile învățării centrate pe elev, prin focalizarea actului educațional pe experiențele, capacitățile și nevoile elevilor cu relevanță pentru domeniul moral-religios. Centrarea pe elev presupune o învățare activă (în care elevul este direct implicat în rezolvarea de sarcini de lucru), contextuală (în care noile achiziții din învățământul gimnazial se construiesc pornind de la baza de cunoștințe din învățământul primar), socială (prin faptul că promovează cooperarea și colaborarea între elevi pentru rezolvarea sarcinilor de învățare și pentru punerea în practică a valorilor moral-religioase) și responsabilă (prin faptul că elevul este susținut pentru implicarea activă și pentru asumarea de responsabilități în învățare și ca membru al comunității).

Strategii didactice

Ora de *Religie* solicită utilizarea unui cadru metodologic variat, care să îmbine strategii didactice tradiționale și moderne deopotrivă, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității elevilor de comunicare și de reflecție asupra propriei deveniri, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe valorile moral-religioase, pentru dezvoltarea de atitudini precum încrederea, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, respectul pentru diferență etc.

De asemenea, strategiile didactice au rolul de a implica activ pe elevi în propria învățare, de a oferi acestora variate contexte de activitate cu rol de motivare pentru propria dezvoltare, de a evidenția caracterul actual al valorilor moral-religioase.

Strategiile de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie* vizează cu precădere:

- strategii inductive, bazate pe analiza și valorificarea diferitelor contexte concrete de viață – prin: analiza unor atitudini și comportamente manifeste (exemple din texte biblice, religioase, literare; exemple din viața cotidiană etc.); identificarea unor norme și principii moral-religioase în situații date; analiza unor exemple de respectare sau de încălcare a normelor moral-religioase; analiza rolului modelelor în viața personală și a comunității;
- strategii bazate pe învățarea prin descoperire – pornind de la diferite materiale: seturi de imagini, ilustrații cu conținut religios-moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și din cea a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice etc.;
- strategii interactive, bazate pe conversație, discuții în grup, dezbateri etc. – pentru identificarea modalităților de aplicare în viața cotidiană a diferitelor valori religioase; pentru evidențierea trăsăturilor morale ale unor persoane; pentru exersarea formulării de argumente sau contraargumente cu privire la un punct de vedere etc.;
- strategii de învățare problematizată, prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă ce apar în grupurile de apartenență sau la nivelul comunității, pornind de la relaționarea acestora cu valorile moral-religioase;
- lectura de texte variate, pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- jocul de rol și dramatizarea – pentru construirea unor situații de învățare în care elevii sunt puși în variate contexte de interacțiune, de evaluare critică, de reflecție asupra unor situații de viață cotidiană, de dezvoltare a creativității și a abilităților socio-emoționale;
- învățarea bazată pe proiect – ce își propune implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere cu relevanță moral-religioasă; proiectele pot fi realizate la nivel de grup de elevi/ clasă/ școală/ comunitate. Temele proiectelor vor fi relaționate cu conținuturile din programa școlară și pot viza: teme specifice disciplinei *Religie*, teme interdisciplinare sau teme legate de sărbători religioase ale comunității.

Aplicarea diferitelor strategii didactice presupune alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal) și utilizarea unor resurse de învățare variate: texte (biblice, religioase, literare); imagini (icoane, planșe ilustrative); softuri educaționale, CD-uri, DVD-uri; prezentări online, adaptate competențelor și conținuturilor propuse; site-uri cu informații relevante pentru domeniul religiei.

Alegerea strategiilor de învățare presupune efortul profesorului pentru personalizarea demersului didactic, fapt care înseamnă proiectarea activităților de predare-învățare în acord cu nevoi și interese specifice. Ca urmare, în acord cu prevederile *Legii educației naționale nr. 1/ 2011* cu completările și modificările ulterioare, profesorul decide cum va utiliza procentul de 25% din timpul alocat disciplinei (de exemplu, activități de predare-învățare adaptate la nevoi speciale de învățare, la interese speciale de cunoaștere, la specificul cultural și religios al comunității).

Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Religie* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de religie la specificul clasei de elevi/ a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

- pentru fiecare an de studiu s-a ales o temă centrală: *Credința în Dumnezeu* (clasa a V-a); *Învățătura biblică despre Dumnezeu* (clasa a VI-a); *Învățătura unitariană despre Dumnezeu* (clasa a VII-a); *Atitudinea omului față de Dumnezeu* (clasa a VIII-a);
- la nivelul fiecărei clase, tema centrală a fost abordată din perspectiva a patru domenii, centrate pe: aspecte de învățătură creștină (*Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu*), aspecte de morală religioasă aplicată (*Modalitățile de cunoaștere ale lui Dumnezeu*; *Atitudinea omului față de Dumnezeu*), aspecte de viață comunitară (*Viața comunității unitariene*).

Domenii de conținut	Clasa a V-a Credința în Dumnezeu	Clasa a VI-a Învățătura biblică despre Dumnezeu	Clasa a VII-a Învățătura unitariană despre Dumnezeu	Clasa a VIII-a Atitudinea omului față de Dumnezeu
Modalitățile de cunoaștere ale lui Dumnezeu	Formele credinței în Antichitate	Viața și învățăturile lui Iisus despre Dumnezeu	Învățătura ierarhilor unitarieni despre Dumnezeu	Învățătura despre legea dumnezeiască
Importanța Bibliei în cunoașterea lui Dumnezeu	Concepțiile biblice și științifice despre Geneză	Învățăturile dascălilor din Biblie despre Dumnezeu	Normele moral-religioase ca modele de comportament	Crezul și fidelitatea din perspectiva învățăturilor biblice
Atitudinea omului față de Dumnezeu și față de semenii	Cunoașterea credinței altor confesiuni	Escrocheria și ajutorul reciproc	Situațiile conflictuale ale adolescenței	Idealurile și rolurile lor în viața omului; modele de comportament
Viața comunității unitariene	Credința unitariană	Formele moderne ale discipolatului	Ceremoniile de inițiere	Elementele specifice ale concepției unitariene

În abordarea conținuturilor se pot utiliza **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice și despre viața unor sfinți, cântări religioase, cântări populare, patriotice și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate. Câteva sugestii:

- clasa a V-a:
 - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: Credoul unitarian; „Én unitárius vagyok” („Eu sunt unitarian”); „Segíts, Atyánk, jó Istenünk” („Ajută-ne Doamne, Tatăl Nostru”); „”
 - audierea și/ sau învățarea de cântece religioase: cântecele 60, 185, 211 din cartea de cântece unitariene;
 - lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și istorice: Ghedeon, Iftae, Samson, Saul, Iliia, Charles Darwin, Benjamin Franklin;
- clasa a VI-a:
 - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: „Unitárius egyházamhoz” („Voi rămâne fidel Bisericii Unitariene”); „Kezünkben a Bibliánk” („Cu Biblia în mâini”); „Hála neked, jó Istenünk” („Slavă Ție, Dumnezeu”);
 - audierea și/ sau învățarea de cântece religioase: cântecele 189, 192, 184 din cartea de cântece unitariene;
 - lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și istorice: Amos, Isaia, Ieremia, Daniel, Abraham Lincoln, Balázs Ferenc;
- clasa a VII-a:
 - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: rugăciunile comune din ceremonia confirmării;
 - audierea și/ sau învățarea de cântece religioase: cântecele 221, 220, 222 din cartea de cântece unitariene;
 - lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și istorice: Aron, Matias Corvinul, Heltai Gáspár, Szentábrahámi Lombárd Mihály, Brassai Sámuel, Berde Mózes;
- clasa a VIII-a:
 - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: „Istenem, Teremtőm” („Domnul meu, Creator”); „Szeress engem, jó Istenem” („Iubește-mă, Doamne”); „Áldunk téged, jó Istenünk” („Te slăvim, Domnul nostru”);
 - audierea și/ sau învățarea de cântece religioase: cântecele 213, 322, 321 din cartea de cântece unitariene;
 - lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și istorice: Avraam, Moise, Iona, Apostolul Petru și Pavel, Sfântul Ștefan, Sfântul Ladislau.

Contexte și medii de învățare

Nevoia de a motiva elevii pentru învățare și de a-i pregăti pentru a percepe religia ca parte componentă a vieții cotidiene presupune îmbinarea între activități de învățare organizate în contexte formale, nonformale și informale. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare:

- sala de clasă: – lecții, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității;
- bibliotecă – identificarea de cărți relevante pentru domeniul educației religioase, organizarea unor activități de lectură, participarea la întâlniri cu diferite personalități;
- biserică – participarea și observarea anumitor slujbe bisericești, obiecte de cult etc.; discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente la nivelul comunității;
- muzee – vizitarea unor expoziții tematice; prezentarea rezultatelor unor proiecte etc.;
- mănăstiri, alte lăcașuri de cult – activități de observare a spațiilor sau obiectelor cu caracter sacru, discuții cu specialiști, etc.;
- mediul virtual, Internet – utilizarea unor platforme educaționale, căutarea de informații și imagini cu caracter religios din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale; urmărirea de secvențe muzicale, liturgice ce sunt corelate cu temele planificate;
- alte spații informale (cinematograf, stradă, parc) – vizionarea unor filme pe teme cu relevanță religioasă, observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva valorilor moral-religioase;
- comunitate – organizarea de acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea unor persoane aflate în situații defavorizate; acțiuni comunitare de îngrijire a mediului fizic; organizarea de expoziții, târguri, mini-campanii etc.

Aspecte privind evaluarea

Alături de metodele tradiționale de evaluare, probele orale, scrise și practice pentru evaluarea competențelor specifice dobândite de elevi, se recomandă a fi utilizate și metode complementare/alternative de evaluare, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, proiectul, portofoliul, autoevaluarea precum și activități practice, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase, analiza produselor activității elevilor.

De asemenea, exemplele de activități de învățare oferă numeroase sugestii pentru organizarea unor contexte de autoevaluare și reflecție asupra celor învățate, cu rol de valorizare a intereselor și abilităților personale, de interiorizare a valorilor și de identificare a modurilor de aplicare a acestora în viața personală și a comunității.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale, ce au relevanță pentru domeniul educației religioase. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Ca urmare, în cadrul orei de *Religie*, cele mai importante funcții ale evaluării sunt funcția de reglare a strategiilor de predare-învățare și funcția motivațională a elevului pentru propria devenire.

Grup de lucru

Timiș Vasile	Ministerul Educației Naționale
Horga Irina	Institutul de Științe ale Educației
Zăbavă Mihaela	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Fóris-Ferenczi Rita	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
Birta-Székely Noémi	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
Andrási Benedek	Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov